

Deyir insanın öldükdən sonra da, dırnağı uzanmış. Necə ki, ağacın meyvəsi üstündə budağı qırılır ha... Sonra həmin kəsilmiş budağın üstündəki meyvə qalıb-qalıb, sulanır, şirirləşir ha... bax, insanın öldəndən sonra uzanan dırnağı da beləymiş, son qalığı, şirnişi, canından süzülən suyunmuş. Özü-özünə uzanan dırnaq qəfil hiss edəndə ki, hissəsi olduğu bədənin ruhunu daha yoxdur, dayanır. Axı dırnaq candan deyil, ruhdan qidalanır. Ölümü anlamaq üçün dırnağa da zaman lazım olur. Dırnaq da yaşadığı bədənin ölümünü, o dəqiqə anlamır, zaman keçəndən sonra başa düşür. İndi mən necə sənin birdən-birə olmamağına inanım? Sən də məndən idin axı...

Olmasan da, məndən nağıl istəyirsən? Sənə bir gerçək danışacam. Sən on da da yox idin. Mən o, son igidin doğulduğunu öz gözlərimlə görmüşdüm.

İgid doğulana qədər buraların insanları bir-birlərinə sual verməzdilər. Öl deyiləndə ölür, qal deyiləndə qalırdılar. İgidə, igidliyə ehtiyac yox idi. Adamlar at kimi ydi. Yeyirdilər, yatırdılar, hər il kişneyə-kışneyə artırdılar. Bu yandan Əsəd kişinin qara arvadı qəfil bu igidi doğdu. İgid Məsih kimi tarixə düşməsə də, başqa cür yadda qaldı. O doğulandan bizə oxşamadı. Əli, ayağı, içi, fikri necəsə bizdən böyük çıxdı. İgidlik onun üzündə gülüş kimi ydi. O, igidlik eləmir. İgidlik onun özüyü. İgid işləmədi, yemədi, atasına-anasına bağlanmadı, başını aşağı salıb, gününü yeyən, adi adamların yanında yad bir nəsnə kimi illərlə var oldu. Hamı onun igid olduğunu bildirdi. Onun haçansa bir igidlik edib, dünyanı dəyişəcəyini də gördü. Amma igid igid olmaqdan ötrü igidlik göstərə bilmirdi. Buna görə də qanı qaraydı. İgid doğulan birinin, igidlik etməməsi özü üçün də çox ağır iş idi, elə bizi üçün də. İgid dünyaya baxıb məəttəl qalırdı. Gün kimi hər axşam batıb, hər səhər üzə çıxan insanların igidlik etmədən yaşamaları ona qəribə görünürdü. O, içini yeyən gücünü bilmirdi neynəsin? İllər beləcə igidin yanından qorxa-qorxa keçib gedirdi. İgid illərə, illər igidə əl eləyirdi. İgidi bura göndərən də məqsədi vardı. Yoxsa illərə qoşulub getmək igid üçün nə çətin iş idi ki?

Bir gün igid darıxıb dağa qalxdı. Nağıl dili, yazı yazanın da üzünü ağardır. Bu dil üyrək olmasaydı, mən də, igidin beş il sərasər heç cür o dağın başındakı halını yazsa bilməzdim. Sən də darıxardın, özüm də. İgid beş il beləcə üç cümləyə sığan bir səbirlə sal daş üstə oturdu. Elə bir məqam gəldi ki, ya gərək o, peyğəmbər olaydı, ya da gərək bu dağdan özünü aşağı atıb öldürəydi ki, canı qurtarsın. Çünki igid dərk edirdi ki, bu varolmada özgədir. Baş verənlərin üzü, adı, bir görünən tutacağı da yoxdur ki, tutub onları güclə dəyişmək olsun. Bütün bu baş verənlər elə bil igidin yaşamadığı bir başqa zamanda baş verirdi. İgid bu vaxta, məntiqə və əxlaqa yaxın olsa da, elə bil başqa bir vaxtda, baş verən işlərin, baş vermə vaxtının lap yanında olan özgə bir zamanda yaşayırdı. O, olanları dəyişmək istəsə də, bacarmırdı. Bilirdi ki, insanlar örnək istəyir. Düşüncəni dəyişən bir misal görmək istəyir. İgidliyin nə olduğunu, igidliyin necə olmasını yaşamaq istəyir. İgid bunu anlasa da, bu başaşağı insanların içində onu da anlayırdı ki, igidlik rəqibsiz ola bilməz. Bu

Orxan Fikrətoğlu

gün onun igidliyini döyüşdə sübut etməsi üçün bir tutarlı rəqibi yoxdur. İnsanlar igidə nə dost idilər, nə də rəqib. İnsanlar elə beləydilər... Yeyirdilər, yatırdılar və heç nə düşünmürdülər...

Amma sən nağılı, ələxusus da, nağılcını da elə-belə bilmə. İgidi yerə göndə-

demişdi ki, səni bir igid öldürməyə gələcək. O, sənin qismətin, yazındır, ondan qorxma. Birdən o igid sən olarsan ha.

İgid əjdahanın onu tanıdığına bərk sevindi.

- Düz deyirsən, mən sənin yazınam - dedi.

Əjdaha igidin səsinə yuxarıdan istəsə də, eşidə bilmədi. Bir az aşağı əyildi ki, heç olmasa onun nə dediyini kəsdirə. Bu əylmənin havasından tufan qopdu. Nəhrdən əsən külək, igidin əlindəki qılıncı çevirib öz qarnına soxdu. Bu da sənə igidin nağılı...

Amma tələsmə... Mən bu nağıl dili ilə sənə onu demək istəmirəm ki... Biz devirə bilmədiyimiz qorxularımızın yanında çox kiçiyik. Mən onu da demirəm ki, iri əjdahanı göylər deyil, biz özümüz öz qorxularımızla şişirdib yaratmışıq. Onu deyirəm ki, nağıl burda bitmir. Bu nağılın tamam başqa və çox qəribə bir sonluğu var.

Son igidin nağılı

Hekayə

rən onun rəqibini də gec-tez meydana çıxarmalıdır ki, insanlar və ən çox da özü darıxmasın. İgid bir səhər gördü ki, göydən yerə mavi işıq içində bir boz qurd düşür. Qurd yerə enən kimi adam balası kimi danışmağa başladı. Təkcə "R" hərfini düzgün tələffüz eləmir. - Mən o qurdam. Sən mənə də öldürüb igidliyi bir toxum kimi dünyaya səpə bilərdin. Amma gecikmişən. Təəssüf ki, mənə bir dəfə öldürüblər. Sənin dilində danışan peyğəmbər daha heç vaxt yerə göndərməyəcək. Sizə bir dəfə mənə göndərmişdilər. Mənanı anlamadan tutub mənə yediniz. Gör indi qurd olmayan peyğəmbərlərin başına nə oyun açarsız. Hələ mən qurdam, sizinlə bacarmadım. Sənin igid olmaqdan ötrü bir əlacın qalıb. Kürreyi-ərzdə, iri nəhrin içində birçə dənə diri əjdaha qalıb. Ondan iri, güclü və mənfi olan nəsnə bu dünyada daha yoxdur. Ölüm onun yanında mələkdir. Sən ancaq onu öldürməklə dünyada igidliyi dəb sala bilərsən.

İgidin sevincdən qırışığı açılsa da, qurddan - onu niyə öldürüm... O, mənə neynəyib ki? - soruşdu. Qurd. - O, sənə heç nə eləməyib - dedi. - Sənin nağılın budur. O, son əjdahanın da sənin kimi əslində, böyük mətləblərə heç bir dəxli yoxdur. Siz mənanın açılması üçün rəmzlərsiniz. Dünyada igidlik dövrü başlanacaq. Sən də bu dövrü dəb salmaq üçün seçilmişən. Əjdaha səni döyüşdə öldürsə belə, yenə igidlik bir toxum kimi dünyaya səpiləcək. Sən örnəksən, misalsan. Sən döngəsən. Səndən adamlar dərs almalıdır. Sən ilk cəhdənsən.

İgid qurdu son cümləsində qoyub nəhrə doğru qaçdı. Nəhrin suyu donmuşdu. İgid illərdir içində nəhrin suyu kimi donmuş gücünü səsinə çevirib nərilətiylə əjdahanı səslədi. İgidin səsinə su şüşə kimi sındı. Şüşə suyun sınıqları altından ölçüsü, çəkisi bəlli olmayan çox iri bir nəsnə igidin gözü qarşısında göyə yüksəlməyə başladı. Bu dikələn nəsnə beləcə altı ay dikəldi. Yeddinci ayın tamamında igidə o dikələnin sözü də çatdı.

- Nənəm Sarı əjdaha, öləndə mənə

Öz qılıncından yaralanmış igid gözlərini açanda gördü ki, əjdahanın iri dəmir çarpayısında uzanıb. Əjdahanın özü də otaqdadır, qırmızı hamam xalatında oturub güzgülənir. Mizin üstündə iki şüşə albalı şirəsi var. Uzaqdan da həzin musiqi səsi eşidilir. Əjdaha igidin özünə gəldiyini görüb gülümsündü. Onun sarı, iri dişləri leş qoxuyurdu. İgid, təqətsiz olsa da, yazısını unutmamışdı.

- Mənə öldürsən də, uduzmamışam. Səninlə savaşıma baş tutmasa da, bu gündən insanlar igidliyimi öyəcək. Səninlə üz-üzə gəlməyim dünyanın havasını dəyişdi. İndi mənə də dəyişəcək. Daha insanlar igid kimi yaşayacaq. Qorxu yenildi. Sənin nağılın da burda bitdi. Daha mənim nağılının zamanıdır.

İgidin bu qəribə sözlərini əjdaha əvvəlcə anlamadı. O, dünyaya necə görünməyini də bilmirdi. İgidə də rəqib kimi deyil, onun üçün çox xırda olsa da, bir erkək kimi baxırdı. Bilirdi ki, qarşısındakı adam son igiddir. O da son əjdahadır. İgid isə əjdahanın yekə içindən xəbərsiz danışmağındaydı.

- Səni öldürsəydim də, ölüm mənə haçansa öldürəcəkdə. Qanıma axıtmırsansa, işini tamamla. Ölsəm də, daha rahat olacağam. Mən igidəm. Məğlub yaşaya bilmərəm.

Əjdahanın gözləri yaşardı. Düşündü ki, axı insanlar necə belə bəsit fikrlərini ali ədalət sayır. Bunun üçün hətta vuruşub, asanca ölürlər də. Axı hamının, ən kiçik cücünün belə öz yazısı, öz ədaləti ola bilər. Amma bu ədalətlərin heç biri hamının ədaləti deyil. Görəsən, igid bu kiçik gücü ilə hansı igidlikdən danışır? İnsanlar bir küləkdən zəif olduqları halda nəyə görə qalib kimi yaşamaq istəyirlər? Bu onlara nə verir?

Əjdaha ayağa qalxıb güzgünün önünə keçdi. Müləyim baxışları ilə igidi süzüb dedi: Yeddi min ildir ki, tənhayam. Hamı məndən qorxdığı üçün qorxu içindəyəm. Danışmağa belə bir kimsəm yox idi. Sənə kim deyib ki, mənə öldürməlisən? Bəlkə mən səni sevirəm? Nə olsun ki, iriyəm, əjdahayam. Mənim də

ana olmaq haqqım var. Son yeddi min ildə mənə axtarılıb tapan ilk canlısan. De görüm nə istəyirsən? Amma aydın danış...

Zəhmli əjdahanın səsi igidə çox incə gəldi. Əjdahanın hərəkətlərində də bir nəz vardı. İgidə bu təzad qəribə görünürdü. Dünyanın ən iri gücü belə incə ola bilməzdi. İgid əjdahadan. - Sən erkəksən? - soruşdu.

Əjdahanın gözləri işıqlandı.

- Danışğından heç nə anlamaq olmur - dedi. - Mən erkək deyiləm, dişiyəm. Özü də yeddi min ildir heç kimi öldürməmişəm. Öldürmək fikrim də olmayıb. Mən səndən ancaq uşaq istəyirəm. İgidlikdir, qorxaqlıqdır, insaf-zaddır o sizin nağıllardır. O yalanlar mənlilik deyil. Mən nəslimin artmasını təmin etməliyəm. Gəl belə, eləyək. Sən mənə istəsən də sevməzsən, bu aydındır. Amma istəməsən belə mənə uşaq verə bilərsən. Sən mənə deyənə elə, mən də sənə deyənə. Sevdamız baş tutsa, səni öldürməyib yenə suyun dibinə gedəcəm. Sən də get dünyaya "igidəm" - deyib öz nağılını söylə. Nə deyirsən? Razısan?

İgid: - Mən səni öldürə bilərəm, axı - qışqırdı.

Sonra bir müddət keçdi.

İgid: - Mən səni öldürə bilərdim - dedi.

Bir müddət də keçdi, və igid: - Yox, bunun heç bir mənası yox imiş - pıçıldadı.

Ondan sonra nə oldusa, əjdaha igidi sağ-salamat yenə dünyaya qaytardı.

Özü də söz verdiyi kimi, nəhrin dibinə köçdü.

İllər sonra igidin igidliyindən, əjdahanı necə öldürdüyündən kitab-kitab dastanlar yazıldı. Əjdaha ilə igidin o son görüşündən sonra insanlar tamam başqa cür yaşamağa başladılar. Hərə igidi özünə uyğun düşündü. Özünə oxşatdı. Onun əjdaha ilə savaşıma hərə bir cür yazıb nağıl etdi. Olanlarla, olmayanlar bir-birinə qarışdı. Nağıl ilə gerçəklik bağrıbadaş oldu. Hamının ruhunu dəyişən bir igidlik nağılı əmələ gəldi. Bu nağılın əslini sənə mən danışdım. Nağılını isə insanlar özlərinə uyğun uydurdular. O görüşdən sonra, igidin igidliyi yeni əxlaqa, insanların xilasını üçün savaşa qalxıb, qorxunc əjdahanı bir qılınc ilə yeməsi isə insan gücü rəmzinə çevrildi.

Eyni zamanda nəhrin dərinliklərində sakit və dinc sular içində savaşırsız-filan-sız, törəyib-artan minlərlə böyük və kiçik əjdahalar da, indiyə qədər onların babaları olmuş bir dinc igiddən sevgi dolu əfsanələr danışır. Onların nağılları sənə deyim ki, sizin nağıllardan daha şirin və sevgilidir ha.

Görürsənmi? Sən də deyirsən mənə nağıl danış. Biz nağıl danışa bilmirik ki. Biz nağıl danışmaq üçün çox hirsliyik. Əsas məsələ nağılları danışmaq deyil, onları yozmaqdır. İki müxtəlif əxlaqın, düşüncənin təmasından doğan həyatı gördünmü? Gördünmü güc necə sevgiyə, yalan necə gerçəyə çevrilir? Budur bizim nağılımız, mənim balam. İndi nəyin nağılı, nəyin doğru olduğunu sən necə ayırd edəcəksən? Sən əjdaha balasısan axı, özü də buralarda yoxsan. Mən səni necə adam içinə çıxarım?